

ANTONIO TIZZANO

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2006. február 9.¹

1. A jelen ügyek tárgyát az a fellebbezés képezi, amelyet a P & O European Ferries (Vizcaya) SA (a továbbiakban: P & O) és a Diputación Foral de Vizcaya (vizcayai tartományi tanács, a továbbiakban: Diputación) nyújtott be az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának a T-116/01. és T-118/01. sz., P & O European Ferries és Diputación Foral de Vizcaya kontra Bizottság² egyesített ügyekben 2003. augusztus 5-én hozott ítélete (a továbbiakban: megtámadott ítélet) ellen, amely teljes egészében megerősítette a P & O – akkoriban „Ferries Golfo de Vizcaya” – nevű hajózási társaság javára Spanyolország által alkalmazott támogatási rendszerről szóló, 2000. november 29-i 2001/247/EK bizottsági határozatot³ (a továbbiakban: megtámadott határozat).

által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amelyben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

3. Az EK 88. cikk (3) bekezdése előírja, hogy a Bizottságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékról, és hogy a tagállamok a tervezett intézkedéseket nem hajthatják végre addig, amíg határozat nem születik.

I – Jogi keret

2. Amint az ismeretes, az EK 87. cikk (1) bekezdése megállapítja, hogy ha e szerződés másként nem rendelkezik, a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok

4. Ezenfelül a 659/1999/EK tanácsi rendelet⁴ elfogadásával az Európai Közösség részletes eljárási szabálygyűjteményt hozott létre az állami támogatások ellenőrzésével kapcsolatos közösségi rendelkezések alkalmazása céljából.

1 – Eredeti nyelv: olasz.

2 – EBHT 2003., II-2957. o.

3 – HL 2001. L 89., 28. o.

4 – Az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i rendelet (HL L 83., 1. o.).

II – Tényállás és eljárás

A jogvita alapját képező tényállás

5. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyek – amelyekben az Elsőfokú Bíróság már két ítéletet is hozott – tárgyát képező tényállás összetett, valamint arra, hogy a lefolyásuk viszonylag hosszú időszakot ölel fel, itt a jelen eljárás szempontjából releváns, főbb tényállások összefoglalására szorítkozunk.

6. A jelen ügy alapját az egyrészről a Diputación és a baszk Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium, másrészről a jelenleg P & O nevű hajózási társaság között 1992. július 9-én létrejött megállapodás képezi (a továbbiakban: eredeti megállapodás). Ez a megállapodás egy Bilbao és Portsmouth közötti kompjárat létrehozásáról szól, és előírta, hogy az aláíró hatóságok az 1993–1996 közötti időszakban a megállapodásban rögzített ellenérték megfizetése mellett bizonyos számú utazási utalványt vásárolnak. Erről a megállapodásról nem tájékoztatták a Bizottságot.

7. Ugyanezen év szeptember 21-ével azonban egy versenytárs tengeri hajózási társaság, a Bretagne Angleterre Irlande társaság (a továbbiakban: BAI) panaszt nyújtott be a

Bizottsághoz a Diputación és a baszk kormány által a P & O részére nyújtott támogatásokra vonatkozóan. A szükséges információk összegyűjtése után a Bizottság 1993. szeptember 29-én az EK 93. cikkének (2) bekezdése (jelenleg EK 88. cikkének (2) bekezdése) szerinti eljárás megindításáról határozott⁵.

8. Az előzetes vizsgálat végén úgy ítélte meg, hogy az eredeti megállapodás nem szokásos kereskedelmi ügyletnek, hanem az EK 92. cikk (jelenleg, módosítást követően EK 87. cikk) szerinti állami támogatásnak minősül, amely nem tesz eleget azoknak a feltételeknek, amelyek alapján a közös piaccal összeegyeztethetőnek lehetne nyilvánítani.

9. A Bizottság nevezetesen arra alapította a megfontolásait, hogy az utazási utalványoknak az aláíró hatóságok általi megvásárlására megállapított ár meghaladta a szokásos kereskedelmi árat, és hogy a megállapodásban állami kötelezettséget vállaltak arra, hogy az új szolgáltatás működtetésének első három évében a P & O által elszenvedett minden veszteséget fedeznek. A Bizottság tehát úgy ítélte meg, hogy a megállapodás mindennemű kereskedelmi kockázatot kiküszöbölt a P & O irányában.

10. Az eljárás megindítására vonatkozó határozatról szóló értesítést követően a baszk

5 – HL 1994. C 70., 5. o.

kormány közölte a Bizottsággal, hogy felfüggesztette a megállapodás végrehajtását. Ugyanebben az időben a P & O hosszas levelezést folytatott a Bizottsággal az annak meghatározására irányuló igazgatási eljárás keretében, hogy a tengeri hajózási társaság és a hatóságok milyen fajta megállapodást köthetnének egymással, anélkül hogy a támogatásokkal kapcsolatos közösségi rendelkezéseket megsértenék.

11. Ezzel összefüggésben a Bizottság Közlekedési Főigazgatósága egyik tisztviselőjének⁶ címzett 1995. március 27-i levelében (a továbbiakban: 1995. március 27-i levél) a P & O megküldte azt az új megállapodást (a továbbiakban: új megállapodás vagy vitatott intézkedés), amely 1995. március 7-én jött létre a Diputación és a P & O között. Ebben az 1995–1998 közötti időszakra érvényes megállapodásban a Diputación kötelezte magát arra, hogy összesen 46 500 darab, a P & O által működtetett Bilbao–Portsmouth hajójáraton felhasználható utazási utalványt vásárol, és rögzítette a fizetendő pénzbeli ellenértéket, valamint e vétel egyéb feltételeit.

12. 1995. június 7-én a Bizottság az 1993. szeptember 29-én indított eljárás befejezéséről határozott⁷ (a továbbiakban: 1995. június 7-i határozat), megállapítva, hogy az új megállapodás több lényeges módosítást is tartalmaz az előző változathoz képest. A megállapodás immáron előírta többek között, hogy a baszk kormány már nem vesz

részt a megállapodásban, hogy az utalványok árát új paraméterek alapján állapítják meg, így tehát az alacsonyabb lett, mint az eredeti megállapodásban megállapított ár, valamint hogy az említett megállapodás számos más pontját – amelyek tekintetében a Bizottság korábban szintén fenntartással élt – törölték. E megfontolások alapján a Bizottság tehát kijelentette, hogy az új megállapodás nem minősül állami támogatásnak.

13. Ezt a határozatot azonban a BAI mint a P & O versenytársa és panaszos azonnal megtámadta az Elsőfokú Bíróság előtt, a Spanyol Királyság és a P & O pedig a Bizottságot támogatva avatkozott be a bírósági eljárásba.

14. A T-14/96. sz., BAI kontra Bizottság ügyben⁸ 1999. január 28-án hozott ítéletében az Elsőfokú Bíróság azzal az indokolással semmisítette meg az 1995. június 7-i határozatot, hogy az új megállapodás nem minősül rendes kereskedelmi ügyletnek, és hogy következésképpen a Bizottság helytelenül értékelte ezt a megállapodást az EK 87. cikk (1) bekezdése alapján.

15. Az Elsőfokú Bíróság többek között megjegyezte, hogy a hatóság által az új megállapodás alapján a P & O részére fizetett teljes összeg nemcsak hogy nem csökkent az eredeti megállapodásban meghatározottakhoz képest, hanem azoknál még valamivel

6 – A szóban forgó támogatás ügyével megbízott tisztviselő.

7 – HL C 321., 4. o.

8 – EBHT 1999., II-139. o.

magasabb is volt. A referencia-egységár csökkenése ellenére a megvásárolt utazási utalványok teljes darabszáma ugyanis jelentősen nőtt (46 500 utalvány az eredetileg tervezett 26 000 helyett). Ezenfelül az Elsőfokú Bíróság kiemelte, hogy a vásárolt utalványok darabszámát egyáltalán nem a vásárló tényleges szükségletei alapján határozták meg. Végül az utalványok darabszámának ezen növekedése semmilyen többletköltséggel nem járt a P & O számára, mivel azokat csak elő- és utószezonban lehetett felhasználni. Az első fokon eljáró bíró ebből azt állapította meg, hogy az új megállapodás lényegében ugyanolyan hatást gyakorolt a versenyre, mint az eredeti megállapodás⁹.

16. Ezenítélet fényében az új megállapodással kapcsolatban a Bizottság 1999. május 26-án¹⁰ az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti eljárás megindításáról határozott. A Bizottság szerint ugyanis a baszk hatóságok mesterségesen növelték a P & O-tól megvásárolandó utalványok számát, hogy kompenzálják azok árának csökkenését, és ezáltal a hajózási társaságnak nyújtott állami pénzügyi támogatást az eredeti megállapodásban meghatározott szinten tartásák.

17. Az ezen eljárás végén elfogadott, megtámadott határozattal¹¹ a Bizottság megállapította, hogy az új megállapodás a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támoga-

tásnak minősül (1. cikk), és kötelezte a Spanyol Királyságot a már folyósított összegek visszatérítésére (2. cikk).

Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás és a megtámadott határozat

18. Ezt a határozatot mind a Diputación, mind a P & O megtámadta az Elsőfokú Bíróság előtt; amíg azonban ez utóbbi csak azon utasítás megsemmisítését kérte, hogy a Spanyol Királyság szereze vissza a már folyósított összegeket, a Diputación a teljes határozat hatályon kívül helyezését kérte.

19. A Bizottság által elutasított megállapodás jogszerűségének alátámasztására a két fellebbező előljárában hangsúlyozta, hogy az 1995. március 27-i levéllel a kedvezményezett szabályosan bejelentette a Bizottságnak a vitatott támogatást.

20. Ezt követően az ügy érdemével kapcsolatban egy sor jogalapra hivatkoztak, amelyek a határozat lényegi elemeire, valamint olyan hibákra vonatkoztak, amelyek állítólagosan a Bizottság szervezeti egységei előtt lefolytatott igazgatási eljárás során történtek. Ezek a kifogások elsősorban a következő pontokra vonatkoztak: a) a vitatott intézkedés állami

9 – 74–80. pont.

10 – HL C 233., 22. o.

11 – Lásd a 3. lábjegyzetet.

támogatásnak minősítése; b) a tulajdonjog és az EK 295. cikk megsértése; c) az EK 87. cikk (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott mentesség alkalmazásának hiánya; d) az EK-Szerződéssel és a 659/1999 rendelettel bevezetett eljárási szabályok megsértése, különösen ami a hatóságokhoz intézett további információkérés elmulasztását illeti; e) a jogos bizalom, a jogbiztonság és a gondos ügyintézés elveinek megsértése; f) az EK 88. cikk megsértése annyiban, hogy a támogatást hallgatólagosan engedélyezettnek kellett volna tekinteni; g) az EK 253. cikk értelmében megkövetelt indokolás nem megfelelő vagy irreleváns volta.

21. A Bizottság a maga részéről nemcsak a jogalapok megalapozottságát vitatta, hanem a vitatott intézkedés állami támogatásnak való minősítésére alapított jogalap elfogadhatatlanságát is felvetette azzal az indokkal, hogy az ellentétes a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet anyagi jogerejével.

22. Az Elsőfokú Bíróság teljes egészében elfogadhatónak nyilvánította a kereseteket, viszont a P & O és a Diputación által előterjesztett összes jogalapot elutasította azon megfontolások alapján, amelyeket most az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítéletben követett sorrendben röviden áttekintünk.

23. Előjáróban az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy az új megállapodást nem az EK 88. cikk (3) bekezdése szerinti eljárásnak megfelelően nyújtották, és ebből következően azt jogellenesnek kell tekinteni.

24. E tekintetben elutasította a fellebbezők azon érvelését, miszerint az új megállapodást új támogatásnak kell tekinteni, és hogy azt a kedvezményezett társaság szabályosan bejelentette a Bizottságnak. Az Elsőfokú Bíróság szerint e megállapodásnak a kedvezményezett ügyvédei által a Bizottság részére történő közlése valójában semmiképpen sem tekinthető a Szerződés szerinti új támogatás formális bejelentésének¹².

25. Mindenesetre – folytatta az Elsőfokú Bíróság – az új intézkedés nem minősül új és az eredetileg megítélt (és soha be nem jelentett) támogatástól eltérő támogatásnak, mert az ez utóbbiban eszközölt módosítások nem gyakoroltak hatást annak lényegi tartalmára. Mivel tehát az eredeti megállapodást és az új megállapodást egyetlen, 1992-ben bevezetett és megvalósított, és később módosított támogatásnak kell tekinteni, az első bejelentésének elmulasztása a második jogszerűségét is érintette.

26. Továbbá ami a vitatott intézkedésnek az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti támoga-

12 – 57–74. pont.

tásnak minősítését illeti, az Elsőfokú Bíróság először is elutasította a fent említett és a Bizottság által hivatkozott elfogadhatatlansági kifogást, megjegyezve, hogy egy korábbi ítélet anyagi jogerejére csak akkor lehet hivatkozni, ha az ehhez az ítélethez vezető keresetben ugyanazok a felek álltak szemben egymással, az ugyanarra a tárgyra vonatkozó, és azt ugyanarra a jogcímre alapították. Ezen feltételek nem mindegyike állt fenn a jelen ügyben¹³.

27. Ezzel szemben az ügy érdemét tekintve a Bizottság elemzése igazolást nyert.

28. Az Elsőfokú Bíróság először is úgy ítélte meg, hogy számos elem támasztja alá azt, hogy a Diputación nem tényleges szükségletek kielégítése céljából kötötte meg az új megállapodást. A véleménye szerint „mindössze az a tény, hogy valamely tagállam a piaci feltételek mellett vásárol javakat és szolgáltatásokat, nem elegendő ahhoz, hogy ez a művelet olyan kereskedelmi ügyletnek minősüljön, mint amelyet olyan feltételek mellett kötöttek, amelyeket egy magánbefektető elfogadott volna [...], ha kiderül, hogy az államnak ténylegesen nem volt szüksége ezekre a javakra és szolgáltatásokra [...]. Az, hogy egy tagállamnak bizonyítania kell, hogy egy általa megvalósított vagyon- vagy szolgáltatásbeszerzés rendes kereskedelmi ügyletnek minősül, még fontosabb abban az esetben, ha a piaci szereplő kiválasztását

– mint a jelen ügyben – nem előzte meg olyan nyílt pályázati eljárás, amely kellő nyilvánosságot kapott [...]”¹⁴. Mivel ezt a szükségletet a jelen ügyben nem bizonyították be, a Bizottság jogosan állapította meg, hogy az új megállapodás alkalmas volt arra, hogy gazdasági előnyhöz juttassa a P & O-t¹⁵.

29. Ezenfelül az Elsőfokú Bíróság szerint a Bizottság helyesen mutatott rá a vitatott intézkedés lehetséges versenytorzító hatására, és lehetséges kihatására a tagállamok közti kereskedelemre¹⁶.

30. Továbbá ami az EK 295. cikkben említett tulajdonjog hivatkozott megsértését illeti, a Diputación azt állította, hogy a megtámadott határozat szerződéskötési jogképessége méltánytalan korlátozásának minősül, és megfosztja a jogszerűen szerzett utazási utalványok feletti tulajdonjától. Az Elsőfokú Bíróság azonban azt válaszolta, hogy az EK 295. cikk nem jár azzal a hatással, hogy a tagállamokban fennálló tulajdoni rendet kivonja a Szerződés alapvető szabályai alól, következésképpen nem korlátozhatja az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatás fogalmának alkalmazási körét¹⁷.

31. Az első fokon eljáró bíró továbbá úgy vélte, hogy a vitatott intézkedést azért nem lehetett az EK 87. cikk (2) bekezdésének

14 – 117. és 118. pont.

15 – 121–140. pont.

16 – 141–144. pont.

17 – 148–153. pont.

13 – 75–82. pont.

a) pontja alapján a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítani, mert a támogatást nem egyéni fogyasztóknak és nem a szolgáltatások eredetéhez kapcsolódó megkülönböztetés nélkül nyújtották, hanem az csak a P & O-nak kedvezett¹⁸.

32. Ami az eljárási szabályok állítólagos megsértését illeti, az Elsőfokú Bíróság nem hagyta helyben a Diputación azon kifogását, amely szerint a Bizottság a határozata meghozatalához nem kért be minden szükséges magyarázatot vagy felvilágosítást a spanyol hatóságoktól. Véleménye szerint ugyanis ez a kifogás a megtámadott határozat helytelen olvasatán alapult abban az értelemben, hogy a Diputación által vitatott bekezdések nem valódi információhiányról tanúskodtak, hanem inkább arra utaltak, hogy a Bizottság másképpen értékelte a spanyol hatóságok által az igazgatási eljárás során szolgáltatott bizonyítékokat¹⁹.

33. Az Elsőfokú Bíróság továbbá megvizsgálta és elutasította a két felperes által hangoztatott véleményeket, amelyek szerint a megtámadott határozatban a támogatások visszatérítésére kötelezés sérti a jogos bizalom és a gondos ügyintézés elvét.

34. Ami a jogos bizalom állítólagos megsértését illeti, az Elsőfokú Bíróság először is

kiemelte, hogy nem zárható ki eleve annak lehetősége, hogy egy jogellenes támogatás kedvezményezettje olyan rendkívüli körülményekre hivatkozzon, amelyekre e támogatás jogszerűségébe vetett bizalmát alapíthatta. Azok a hatóságok azonban, amelyek a támogatást a bejelentési kötelezettség megsértésével adták meg, nem hivatkozhatnak a kedvezményezett jogos bizalmára ahhoz, hogy mentesüljenek a Bizottság valamely kedvezőtlen határozatának végrehajtásához szükséges intézkedések meghozatalára irányuló kötelezettség alól. Márpedig a Diputación pontosan ezt tette, jogellenesen²⁰.

35. Másfelől – folytatta az első fokon eljáró bíró – a P & O semmilyen olyan rendkívüli körülményre nem hivatkozott – azonkívül, hogy a Bizottság kezdetben kedvező határozatot hozott –, amely vonatkozásában jogos bizalmat táplálhatott. Márpedig ha a Bizottság valamely támogatásokkal kapcsolatos korábbi kedvező határozatát – amelyet az EK 230. cikkben meghatározott fellebbezési határidőn belül megtámadtak és amelyet a közösségi bíró megsemmisített – úgy tekintenénk, mint amely automatikusan megakadályozza egy jogellenes támogatás visszatérítését, az hasztalanná tenné az ilyen határozatok jogszerűségének a közösségi bíró általi felülvizsgálatát. Az Elsőfokú Bíróság azt jegyezte meg – a Bíróságnak a Spanyolország kontra Bizottság²¹ ügyben 1997. január 14-én hozott ítéletére hivatkozva –, hogy különösen a kedvezményezett verseny-

18 – 162–171. pont.

19 – 176–187. pontja.

20 – 201–203. pont.

21 – A C-169/95. sz. ítélet (EBHT 1997., I-135. o.) 53. pontja.

társait fosztanak meg az őket sértő bizottsági határozatok elleni hatékony jogorvoslatához való jogtól²². Következésképpen a P & O által a jogos bizalommal kapcsolatban előterjesztett érveket szintén elutasították.

36. Ami a gondos ügyintézés elvének állítólagos megsértését illeti, az első fokon eljáró bíró megjegyezte, hogy ezzel a joggal a felperes a Bizottságnak az ügy vizsgálata során tanúsított magatartását bírálta, míg valójában a támogatás jogellenességét akarta kétségbe vonni. A bíró tehát az ugyanebben az ítéletben az erre a pontra vonatkozóan végzett elemzésre utalva utasította el ezt a jogalapot²³.

37. Ezt követően az EK 88. cikk megsértésére alapított jogalap vizsgálatakor az Elsőfokú Bíróság nem adott helyt a Diputación által előterjesztett érvelésnek, amely szerint annak következtében, hogy a vitatott intézkedéssel kapcsolatban a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet kihirdetését követő két hónapon belül nem indították el az EK 88. cikkben meghatározott eljárást, úgy kellene tekintenie, hogy a támogatást hallgatólagosan engedélyezték. Az Elsőfokú Bíróság a Lorenz-ügyben²⁴ kialakított ítélkezési gyakorlatra támaszkodott annak megállapításához, hogy ezek az alkalmazási feltételek nem álltak fenn a jelen ügyben²⁵.

22 – 204–210. pont.

23 – 211–212. pont.

24 – A 120/73. sz. ügyben 1973. december 11-én hozott ítélet (EBHT 1973., 1471. o.). Ez az ítélkezési gyakorlat fekteti le a szabályt, amely szerint ha a Bizottság egy új támogatás bejelentésétől számított két hónapon belül nem foglal állást a támogatásról (azzal, hogy kontradiktórius eljárást indít, vagy kedvező határozatot hoz), az érdekelt állam végrehajthatja ezt az intézkedést, amennyiben arról előzetesen tájékoztatta a Bizottságot.

25 – 216–219. pont.

38. Végezetül az első fokon eljáró bíró nyilvánvalóan megalapozatlannak nyilvánította a P & O által hivatkozott állítólagosan nem megfelelő indokolást²⁶.

A Bíróság előtti eljárás

39. A 2003. október 17-én, illetve 2003. november 10-én benyújtott fellebbezéseikben a P & O (C-442/03. P.sz. ügy) és a Diputación (C-471/03. P. sz. ügy) az Elsőfokú Bíróság megállapításait vitatja. A P & O azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bíróság elé, hogy az ismét határozzon a megtámadott határozat 2. cikkéről. A Diputación pedig azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és ha az ügy állása engedi, határozzon közvetlenül az ügy érdeméről, és semmisítse meg a megtámadott határozatot (vagy másodlagosan, csak annak 2. cikkét semmisítse meg). Ellenkező esetben a Diputación kéri, hogy az elsőfokú ítélet megsemmisítését követően az ügyet utalja vissza az Elsőfokú Bíróság elé.

40. A Bizottság, amely mindkét jogvitában alperes volt, ellenezte ezeket a kérelmeket, és azt kérte, hogy a Bíróság utasítsa el a fellebbezéseket, és a fellebbezőket kötelezze a költségek viselésére. Ezenfelül hozzá kell

26 – 223–227. pont.

tenni, hogy a Diputaciónnak megengedték, hogy a P & O által benyújtott fellebbezésben az ez utóbbi által előterjesztett kérelmeket támogatva beavatkozzék, és hogy – ezzel egyidejűleg – a P & O a Diputációt támogatva avatkozott be az ez utóbbi által benyújtott fellebbezésben.

41. 2005. június 7-i végzésével a Bíróság elnöke a szóbeli szakasz lefolytatása és az eljárást befejező ítélet meghozatala céljából elrendelte a két ügy egyesítését. A feleket később a 2005. szeptember 22-i tárgyaláson hallgatták meg.

III – Jogi elemzés

Bevezetés

42. A fellebbezők különböző jogalapokat hoztak fel a megtámadott ítélet megsemmisítésére, amelyeknél később időzünk el hosszabban. Előbb azokról a kétségekről kell állást foglalnunk, amelyeket a Diputación által benyújtott fellebbezés elfogadhatóságával kapcsolatban a Bizottság fogalmazott meg, és amelyeket később a tárgyaláson közelebbről meghatároztak, és formálisan az említett fellebbezés késedelmes benyújtására vonatkozó elfogadhatatlansági kifogásnak minősítették.

A Diputación fellebbezésének állítólagos elkésettségéről

43. E tekintetben legelőször is elmondjuk, hogy a fellebbezésben a Diputación nem luxemburgi kézbesítési címet jelölt meg, hanem az ügyvédei Bilbaóban (Spanyolország) található irodáját, és engedélyezte, hogy a kézbesítések faxon történjenek a részére. Ezenfelül emlékeztetünk arra, hogy a megtámadott ítéletet 2003. augusztus 5-én hozták meg, és hogy a Diputación ugyanezen a napon sajtóközleményt adott ki, amelyben nyilvánosan bejelentette, hogy az említett ítéletet szándékában áll megtámadni. Másfelől a kihirdetést követően és a fent említett rendelkezéseknek megfelelően az Elsőfokú Bíróság Hivatala térítvevényes ajánlott levélben megküldte a Diputación részére a szöveg hiteles példányát, amelyet augusztus 11-én adtak fel a luxemburgi postahivatalnál. A térítvevényből azonban kiderül, hogy a küldeményt csak szeptember 1-jén kézbesítették a felperes kézbesítési címére. A Diputación tehát úgy gondolta, hogy fellebbezése benyújtási határidejét ettől az időponttól kell számítani; ennek következtében ez utóbbit november 10-én nyújtották be. Ezzel szemben a megtámadott ítéletnek a Bizottság, illetve a P & O részére kézbesített példányait 2003. augusztus 13-án, illetve 14-én megkapták, ezért a P & O fellebbezését, amint azt láttuk, október 17-én nyújtották be.

44. Így a Bizottság azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata a

100. cikk 2. § második bekezdésére²⁷ tekintettel a Diputación fellebbezése elkésztett.

45. Ha jól értettük, a Bizottság véleménye szerint kétségtelenül igaz, hogy e rendelkezés utolsó mondata egyidejűleg mondja ki azt a vélelmet, miszerint a luxemburgi postahivatalnál történő feladást követő tizedik napon a kézbesítést teljesítettnek kell tekinteni, valamint az ettől a vélelemtől való eltérést („kivéve ha a tértivevényen más dátum szerepel [...]”). Ez az eltérés azonban csak akkor érvényes, ha az irat kézhezvételének *tényleges* időpontja korábbi az említett vélelemből következő dátumnál. Máskülönben jogbizonytalanságot teremtenénk, mivel a kézbesítés címezte a végtelenségig késleltethető a küldemény átvételét, tehát azt az időpontot, amelytől a fellebbezés benyújtásának határideje kezdődik.

27 – Emlékeztetünk arra, hogy igaz ugyan, hogy e rendelkezés első bekezdése úgy rendelkezik, hogy elvben „az e szabályzat által előírt kézbesítés teljesítéséről a hivatalvezető gondoskodik oly módon, hogy az irat másolatát ajánlott, tértivevényes postai küldeményként juttatja el a címzett választott kézbesítési címére [...]”, a 2. § azonban hozzáteszi, hogy „ha a címzett a 44. cikk 2. §-a második bekezdésének megfelelően hozzájárult ahhoz, hogy a kézbesítést részére faxon vagy más távközlési eszköz útján teljesítsék, az *Elsőfokú Bíróság Ítéletének vagy végzésének kivételével* minden eljárási irat másolatát így küldhetik meg részére” (első bekezdés, a kiemelés tőlem); „ha technikai okokból, illetve az irat természete vagy terjedelme miatt a megküldés ily módon nem lehetséges, akkor az iratot a címzettnek – megadott kézbesítési cím hiányában – az 1. §-ban meghatározott eljárás szerint lakóhelyére vagy székhelyére kézbesítik. A címzettet faxon vagy más távközlési eszköz útján értesítik erről. Az ajánlott levélnek az Elsőfokú Bíróság székhelye szerinti postahivatalnál történő feladását követő tizedik napon a kézbesítést teljesítettnek kell tekinteni, kivéve ha a tértivevényen más dátum szerepel [...]” (második bekezdés).

46. Legfőképpen azonban – kifogásolja a Bizottság – a jelen ügyben teljesen nyilvánvaló volt, hogy a Diputaciónnak jóval 2003. szeptember 1-je előtt tudomása volt a megtámadott ítéletről. Egyébiránt ezt az ítélet meghozatala napján a Diputación által kiadott sajtóközlemény, valamint az is igazolja, hogy az ítélet szövege az Interneten is hozzáférhető volt. Azzal tehát, hogy szándékosan késleltette a küldemény átvételét (és ezáltal a tértivevény aláírását), hogy hosszabb fellebbezési határidőre álljon rendelkezésére, a felperes nem tett eleget a bírósági eljárás felelt terhelő gondossági kötelemnek.

47. A maga részéről a Diputación azt válaszolja, hogy a fellebbezését kellő időben nyújtotta be, tekintettel az ítélet példányának *tényleges* átvételi időpontjára és a rendes fellebbezési határidőre (két hónap), valamint az általa megjelölt kézbesítési cím távolsága miatt adott további napokra. E célból a Diputación éppen az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 100. cikke (2) bekezdésének második albekezdése utolsó mondatának szövegére támaszkodik, amely a véleménye szerint az irat *tényleges* átvételi időpontját helyezi a vélelmezett átvételi időpont elé.

48. A magunk részéről előljáróban emlékeztetünk arra, hogy a 100. cikk 2. §-ának első bekezdése csak azon iratok kézbesítési módját szabályozza, amelyek elvben faxon vagy más műszaki eszköz útján is megküldhetők, e módok [...] azonban kifejezetten kizárja az

Elsőfokú Bíróság ítéleteinek és végzéseinek kézbesítését.

49. Továbbá, amint azt láttuk, e rendelkezés második bekezdése (amelyre mind a felperes, mind a Bizottság hivatkozik) előírja, hogy azokban az esetekben, amikor – különösen – „az irat természete” (ítélet vagy végzés) miatt az nem továbbítható faxon vagy más műszaki eszköz útján, a kézbesítés a 100. cikk (1) bekezdésében meghatározott, gyakorlatilag hagyományos eljárás szerint történik, azaz tértivevényes ajánlott levélben úgy, hogy a címzettet egyidejűleg faxon vagy más távközlési eszköz útján értesítik. Ennek megtörténtekor tekinthető úgy, hogy az ajánlott levelet a luxemburgi postahivatalnál történő feladást követő tizedik napon kézbesítették a címzettjének (az ebben az országban megjelölt kézbesítési cím hiányában), hacsak a tértivevény nem igazolja, hogy a kézhezvétel más időpontban történt.

50. Következésképpen az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 100. cikke 2. §-ának második bekezdésében említett vélelmet eltérőnek kell tekinteni a 44. cikk 2. §-ának harmadik bekezdésében meghatározott vélelemtől, amely szerint az ajánlott levélnek a luxemburgi postahivatalnál történő feladásá-

val a kézbesítést szabályszerűen teljesítettnek kell tekinteni²⁸.

51. Az első ugyanis arra az esetre vonatkozik, amikor az eljárási iratok faxon vagy más műszaki eszközzel történő kézbesítéséhez való hozzájárulás ellenére a továbbítás, különösen az irat természete miatt (ítélet vagy végzés) nem történhet meg²⁹. Ezzel szemben a második abban az esetben érvényes, ha a felperes nem tartotta be a 44. cikk 2. §-ának első és második bekezdésében előírt formai feltételeket, azaz ha nem jelölt meg luxemburgi kézbesítési címet, valamint nem járult hozzá az eljárási iratok faxon vagy más műszaki eszköz útján történő továbbításához³⁰.

52. Amint azt láttuk, a jelen ügyben a Diputación nem jelölt meg luxemburgi kézbesítési címet, hanem hozzájárult ahhoz, hogy az eljárási iratokat faxon vagy más műszaki eszköz útján kézbesítsék. Az alkalmazandó szabály tehát a 100. cikk 2. §-ának második bekezdése.

28 – Az olvasó kényelme érdekében emlékeztetünk arra, hogy a fent említett 44. cikk a következőképpen hangzik: „a keresetlevélben megjelölnék kézbesítési címet az Elsőfokú Bíróság székhelyén” (első albekezdés); „az első albekezdésben említett kézbesítési cím megjelölésén felül vagy helyett a keresetlevél megjelölheti, hogy az ügyvéd vagy a meghatalmazott hozzájárul ahhoz, hogy a kézbesítést részére faxon vagy más távközlési eszköz útján teljesítsék” (második bekezdés); „amennyiben a keresetlevél nem felel meg az első és a második albekezdésben említett feltételeknek, az érintett félnek szánt valamennyi – az eljárással kapcsolatos – kézbesítést ajánlott postai küldeményként kell teljesíteni a fél meghatalmazottjának vagy ügyvédjének mindaddig, amíg ezt a hibát nem orvosolják. A 100. cikk (1) bekezdésétől eltérően az ajánlott küldeménynek az Elsőfokú Bíróság székhelye szerinti postahivatalnál történő feladásával a kézbesítést szabályszerűen teljesítettnek kell tekinteni” (harmadik albekezdés).

29 – Mindazonáltal, amint azt elmondtuk, a címzettet értesíteni kell a feladásról, máskülönben a vélelem nem alkalmazható.

30 – Lásd ebben az értelemben a C-360/02. P. sz., Ripa di Meana kontra Parlament ügyben 2004. október 29-én hozott végzést (EBHT 2004., I-10339. o.).

53. Miután ezt leszögeztük, e rendelkezés fényében már csak azt kell megállapítanunk, hogy milyen feltételek mellett utasítható el az a vélelem, amely szerint az ajánlott levelet a luxemburgi postahivatalnál történő feladást követő tizedik napon kézbesítették, azaz, hogy azt minden olyan esetben el kell-e utasítani, amikor a tértivevény igazolja, hogy a kézbesítés más időpontban történt (amint azt a felperes hangsúlyozza), vagy csak akkor, amikor ez a dátum korábbi az említett vélelemből következő dátumnál (amint arra a Bizottság utal).

54. Nézetünk szerint e két elmélet közül a legmeggyőzőbb kétségtelenül a Diputacioné. Először is úgy tűnik, hogy ez jobban megfelel az említett rendelkezés szövegének, ami semmiben sem támasztja alá a Bizottság megállapításait. Másfelől és még általánosabban meg kell jegyeznünk, hogy ha a vonatkozó eljárási szabályok határidőt szabnak a felperes részére, az teljes mértékben jogosult arra hivatkozni, kivéve ha erre kifejezett eltérések vonatkoznak. A fellebbezési határidők meghatározása ugyanis szintén a védelemhez való jog védelméhez kapcsolódik; következésképpen az ezen jogok korlátozására vonatkozó javaslatokat illetően egy teljesen más megfogalmazású mondat értelméből levont közvetett következtetésnél sokkal erősebb jogi alapot kellene meghatározni.

55. Mindenesetre az általános elvek alapján úgy véljük, hogy annak ellenére, hogy ezzel e tekintetben áll még fenn néhány bizonytalanság, ezek nem érvényesülhetnek a felperes

és ez utóbbi védelemhez való jogának a rovására, és hogy következésképpen az e jogokat jobban védő értelmezésnek kellene érvényt szerezni.

56. Következésképpen úgy véljük, hogy a Diputación fellebbezését úgy kell tekinteni, hogy azt kellő időben nyújtották be, tehát elfogadható.

A fellebbezés jogalapjairól

57. Miután ezt leszögeztük, most a fellebbezések alapos vizsgálatát fogjuk elvégezni, mindenekelőtt kiemelve, hogy a P & O hét, a Diputación pedig kilenc, részben megegyező jogalapra hivatkozott. Ezeket tehát a lehetőségekhez mérten együttesen vizsgáljuk.

58. Először a vitatott intézkedés támogatásának minősítésével kapcsolatos jogalapokat elemezzük (A), majd ezt követően azokat vizsgáljuk, amelyek az EK 88. cikk (3) bekezdésének állítólagosan helytelen értelmezésére összpontosítanak (B), és végül azokat, amelyek az első fokon eljáró bíró más téves jogalkalmazásaira vonatkoznak (C).

A – Az intézkedés támogatás jellegére vonatkozó jogalapok

59. A Diputación különböző jogalapokra hivatkozik, amelyekkel mindenekelőtt az Elsőfokú Bíróság azon állításait vitatja, amelyek az új megállapodást az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak minősítő, megtámadott határozat végkövetkezéseit hagyják helyben.

1. Ezen jogalapok elfogadhatóságáról

60. A szóban forgó kifogások alapos vizsgálata előtt azonban el kell oszlatni az elfogadhatóságukkal kapcsolatos néhány kételety.

61. Különösen azt kell megvizsgálni, hogy a szóban forgó intézkedés támogatásnak minősítése még vitatható-e a közösségi bíró előtt. A BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben ugyanis az Elsőfokú Bíróság bizonyos módon már nyilatkozott erről az intézkedésről, amikor az azt jóváhagyó 1995. június 7-i határozatot megsemmisítette. Mivel a felek azt később nem támadták meg, ez az ítélet véglegessé vált, és jogerőre emelkedett. Feltehetjük tehát a kérdést, hogy az, hogy a Diputación az Elsőfokú Bírósághoz fordult, közvetetten megkérdőjelezte-e a BAI kontra Bizottság ítéletet, megsértve ezzel az anyagi jogerőt.

62. Alapjában véve a Bizottság első fokon formálisan ugyan felvetette ezt a kifogást, ám sikertelenül, mivel az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint „egy ítélet anyagi jogereje akkor képezheti akadályát a kereset elfogadhatóságának, amennyiben a szóban forgó ítélet alapjául szolgáló korábbi keresetet ugyanazok a felek indították egymás ellen, ugyanaz a tárgy és ugyanazon a jogcímen alapszik”³¹. Ezzel szemben a jelen ügyben – továbbra is az Elsőfokú Bíróság szerint – a Diputación által benyújtott kereset egy másik jogi aktus ellen irányult, mint amely a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet alapjául szolgált (tudniillik a megtámadott határozat, és nem az 1995. június 7-i határozat ellen); ráadásul a jogvitában nem ugyanazok a felek álltak egymással szemben, mint amelyek a BAI kontra Bizottság ügyben szerepeltek, mivel ez utóbbi ügyben a Diputación nem vett részt³².

63. Ezt a kifogást a Bizottság a jelen fellebbezés keretében nem vetette fel, noha a feleket felszólították arra, hogy e kérdéssel kapcsolatban terjesszék elő észrevételeiket, és a tárgyaláson ténylegesen ki is fejtették az erre vonatkozó (ellentétes) nézeteiket.

64. Annak ellenére azonban, hogy egyik fél sem emelt formális kifogást, úgy véljük, hogy semmi sem tiltja, hogy a Bíróság megvizsgálja, hogy a jelen ügyben megsértették-e az

31 – A 172/83. és 226/83. sz., Hoogovens Groep kontra Bizottság ügyben 1985. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 1985., 2831. o.) 9. pontja, és a 358/85. és 51/86. sz., Franciaország kontra Parlament ügyben 1988. szeptember 22-én hozott ítélet (EBHT 1988., 4821. o.) 12. pontja.

32 – 77–80. pont.

anyagi jogerőt. Véleményünk szerint ugyanis annak ellenére, hogy a szövegek nem tesznek erről említést³³, a Bíróság a fellebbezés keretében eljárásgátló okokból hivatalból kifogást emelhet az elsőfokú ítélet ellen.

65. Egyébiránt jelezzük, hogy ezt a jogkört a Bíróság ítélkezési gyakorlata világosan alátámasztja, és azt a Salzgitter kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványában Jacobs főtanácsnok részletesen megindokolja, ezért mi itt megelégszünk azzal, hogy az említett indítványban kifejtett érvelésre utalunk³⁴.

66. Másfelől számunkra az sem tűnik kétségesnek, hogy az anyagi jogerő elvének tiszteletben tartását pontosan olyan eljárásgátló kérdésnek kell tekinteni, amelyet a Bíróság bármikor hivatalból felvethet. Itt ugyanis a közösségi jogrend (és nemcsak a közösségi jogrend) egyik olyan alapvető elvével állunk szemben, amelynek tiszteletben tartását nemcsak a felek érdekében,

33 – A Bíróság eljárási szabályzatának 118. cikke ugyanis a fellebbezéseket illetően nem tesz említést a szabályzat 92. cikkének 2. §-áról, amely éppen az eljárásgátló okok fennállása miatti elfogadhatatlanság hivatalból történő felvetésének lehetőségéről szól.

34 – A C-210/98. P. sz. ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-5843. o.) 56. és 57. pontja, valamint a vonatkozó főtanácsnoki indítvány 125. és következő pontjai.

hanem általános érdekből is biztosítani kell³⁵.

67. Miután ezt leszögeztük, már csak azt a kérdést kell feltennünk, hogy vajon a jelen ügyben az említett kifogás megalapozott-e, és hogy következésképpen az Elsőfokú Bíróság azzal, hogy elfogadhatónak minősítette az elsőfokú eljárás keresetét, és ismételten nyilatkozott arról a kérdésről, hogy a vitatott intézkedés támogatásnak minősül-e, megsértette-e a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélethez kapcsolódó az anyagi jogerőt.

68. Ezzel kapcsolatban először emlékeztetünk arra, hogy az Elsőfokú Bíróság a Bizottság által emelt kifogást első fokon elutasította, mivel úgy ítélte meg, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata által megkövetelt feltételek nem teljesültek ahhoz, hogy az anyagi jogerőre lehessen hivatkozni. Különösen azt zárta ki, hogy a két ügyet ugyanazok a felek indították egymás ellen, és hogy ugyanaz a tárgyuk.

69. Az első szemponttal kapcsolatban azonban megjegyezzük, hogy a BAI kontra Bizottság ügyben a Diputación valóban nem vett részt, és hogy a szóban forgó közérde-

35 – Az eljárásgátló indokok értékelési szempontjaival kapcsolatban lásd ebben az értelemben – részletesebb fejtegetésekkel – Jacobs főtanácsnoknak az említett Salzgitter kontra Bizottság ügyre vonatkozó, hivatkozott indítványának 140. és rákövetkező pontjait. Főként abban az értelemben, hogy az anyagi jogerővel kapcsolatos kérdések az eljárásgátló okok körébe tartoznak, tehát hivatalból felvethetők, lásd Roemer főtanácsnoknak a 29/63., 31/63., 36/63., 39/63–47/63., 5/63. és 51/63. sz. Société anonyme des laminiers, hauts fourneaux, forges, fondries et usines de la Providence és társai kontra Főhatóság ügyre vonatkozó 1965. október 19-i indítványát (1965. december 9-én hozott ítélet, EBHT 1965., 1123., 1153. o.) és Jakobs főtanácsnoknak a C-312/93. sz. Peterbroeck-ügyre vonatkozó 1994. május 4-i indítványának (1995. december 14-én hozott ítélet, EBHT 1995., I-4599., I-4601. o. és különösen az I-4606. o.) 24. pontját.

keket a spanyol kormány védte az akkor alperes Bizottságot támogató beavatkozó minőségében. Kiemelhetjük tehát, hogy igaz ugyan, hogy mindkét esetben egyazon állam olyan hatóságairól van szó, amelyek az Elsőfokú Bíróság előtt a támogatást folyósító szervezet álláspontját védték, ugyanakkor az is igaz, hogy továbbra is különböző jogalanyokkal állunk szemben. Bevalljuk azonban, hogy nem vagyunk biztosak abban, hogy a kifogás valóban döntő fontosságú, különösen, ha az általunk most jelzett különbséget az első perben a Diputación kereshetőségi jogának esetleges korlátozásai indokolták.

70. Következésképpen a másik feltétel vizsgálatát tartjuk döntőnek. Az eredmény tulajdonképpen kézenfekvőnek is tűnhet, mivel a két jogvitában megtámadott határozatok formálisan különböző aktusok voltak. Úgy gondoljuk azonban, hogy a kérdés ennél összetettebb.

71. Valójában ki kell emelnünk, hogy az „azonos tárgy” fogalma „nem korlátozható a két kérelem alaki azonosságára”³⁶ és különösen a jelen ügyben a megtámadott aktus azonosságára, mert ez a fogalom nem annyira ehhez az azonossághoz, hanem inkább a bíró elé terjesztett jogi kérdés azonosságához kapcsolódik. Az ítélet és az anyagi jogerő ugyanis ez utóbbira vonatkozik.

72. Mindent összevéve ez az egyik oka annak, hogy a Bíróság kijelentette, hogy amikor az EK 233. cikknek megfelelően meghozza a szükséges intézkedéseket „ahhoz, hogy [egy megsemmisítő ítéletnek] eleget tegyen, és azt teljes mértékben végrehajtsa, [a Bizottság] nemcsak az ítélet rendelkező részét köteles tiszteletben tartani, hanem az ahhoz vezető és az annak szükséges támaszát képező indokokat is [...]. Ugyanis ezek azok az indokok, amelyek [...] rámutatnak a rendelkező részben megállapított jogellenesség pontos okaira, és amelyeket a megsemmisített aktus helyébe lépő új aktusnál az érintett intézménynek figyelembe kell vennie”³⁷.

73. Márpedig mindkét, bennünket foglalkoztató jogvitában észrevehetően hasonlóan merült fel a vitás kérdés. Jóllehet – mint ahogyan a BAI kontra Bizottság ügyben – az új jogvita a bíró elé terjesztett egyedi (és mindkét esetben különböző) aktus érvényességére is vonatkozik, a két ügyben vitatott valódi jogi kérdést – amelyre a véleményünk szerint a bírói ítélet vonatkozott – az az értékelés jelenti, amit a Bizottság az EK 87. cikk (1) bekezdése fényében alkotott a vitatott intézkedésről annak megállapítására, hogy a két esetben a megállapodás állami támogatásnak minősül-e, vagy sem.

74. Márpedig a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet éppen ezen értékelés alapján semmisítette meg az aktust, és az ezt a

36 – A 144/86. sz. Gubisch Maschinenfabrik ügyben 1987. december 8-án hozott ítélet (EBHT 1987., 4861. o.) 17. pontja.

37 – A 97/86., 193/86., 99/86. és 215/86. sz., Asteris és társai kontra Bizottság ügyben 1988. április 26-án hozott ítélet (EBHT 1988., 2181. o.) 27. pontja.

határozatot megalapozó jogi indokoknak elvben a következő perben is kötniük kellett volna az Elsőfokú Bíróságot, amikor egy olyan határozatról kellett nyilatkoznia (az „új megállapodásról”), amely pontosan megismételte a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet kijelentéseit.

75. A dolgok ilyen állása mellett azonban ki kell emelnünk, hogy a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet után a Bizottság nem elégedett meg azzal, hogy egyszerűen lemásolta ugyanazt az aktust és ahhoz az említett ítéletnek megfelelő új indokolást csatolt. A vitatott intézkedésre vonatkozóan megindította az EK 88. cikk (3) bekezdésében meghatározott formális vizsgálati eljárást, „hogy az érdekelt személyek megfogalmazzák saját észrevételeiket arról az állásponttól, amelyet a Bizottság az Elsőfokú Bíróság ítélete fényében [a megállapodással kapcsolatban] el kíván fogadni”³⁸. És amint az a megtámadott határozat szövegéből kiderül, ezen eljárás során a P & O, a baszk hatóságok és a BAI csakugyan benyújtották észrevételeiket, és kiegészítő információkat szolgáltatnak a vitatott intézkedésről³⁹.

76. Azonban bármennyire is tiszteletben kell tartania a BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet, a Bizottság nyilvánvalóan nem tehetette meg, hogy nem vizsgálja meg figyelmesen az eljárás résztvevői által hivatkozott esetleges új vagy további tényeket (például az intézkedés új módosításait, a

releváns gazdasági és/vagy jogi keret változását stb.), amelyeket a szóban forgó ítéletben nyilvánvaló okokból nem tudtak figyelembe venni, viszont amelyek más irányba terelhetnék volna a Bizottság végső értékelését.

77. Igaz ugyan, hogy a felek valóban új tényeket mutattak be,⁴⁰ és a Bizottság új tényeket vett figyelembe⁴¹ a fent említett formális vizsgálat során, az Elsőfokú Bíróság azonban nem tehetette meg, hogy azokat nem veszi figyelembe, és nem vonhatta ki magát a kérdés újbóli vizsgálata alól. A BAI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet által teremtett precedens ellenére is ez a helyzet áll fenn, mert – amint arra a Bíróság több ízben emlékeztetett – „[a közösségi bíróról] által hozott ítéletnél] az anyagi jogerő csak azokhoz a ténybeli és jogi pontokhoz kapcsolódik, amelyeket a bírósági határozat ténylegesen vagy szükségszerűen eldöntött”⁴².

78. Úgy gondoljuk tehát, hogy az Elsőfokú Bíróságnak jogosan kellett újból megvizsgálnia a megtámadott ítéletben a vitatott intézkedés természetét. Ez annál is inkább így van, mert egy másik megoldás a jelen

38 – A 10. lábjegyzetben hivatkozott 1999. május 26-i határozat (1) bekezdésének 6. pontja.

39 – Lásd a megtámadott határozat 20–40. pontját.

40 – Például, hogy a megvásárolt utazási utalványokat az új megállapodásban foglalt időszaknál későbbi időszakokban is fel lehetett használni (lásd a megtámadott határozat 25. pontját), vagy akár a hatóságok által a szükséges jegyszám meghatározásához alkalmazott számítási módszerre vonatkozó további információk (lásd a megtámadott határozat 47. pontját).

41 – Lásd például a megtámadott határozat 48–50. pontját.

42 – Lásd a C-281/89. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 1991. február 19-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-347. o.) 14. pontját és a C-277/95. P. sz., Lenz kontra Bizottság ügyben 1996. november 28-án hozott végzés (EBHT 1996., I-6109. o.) 50. pontját.

eljárásban részt vevő felek, és különösen a Diputación számára azt jelentette volna, hogy megtagadják tőlük a bírói jogvédelmet, mert a Bizottságnak a felek által előterjesztett új tényezőkről alkotott értékelései kiestek volna a közösségi bíró felülvizsgálata alól.

79. Úgy véljük tehát, hogy az Elsőfokú Bíróság határozata ezzel a ponttal kapcsolatban helyes volt. Következésképpen azt javasoljuk a Bíróságnak, hogy nyilvánítsa elfogadhatónak a fellebbezők által előterjesztett szóban forgó jogalapokat.

2. Az ügy érdeméről

80. A fenti megfontolások alapján érdemben vizsgálni kell az EK 87. cikk (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozó jogalapokat.

81. Ezzel kapcsolatban emlékeztetünk arra, hogy a fellebbező szerint az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot e rendelkezések értelmezésekor mivel:

a) annak értékeléséhez, hogy a spanyol hatóságok piacgazdaságban működő magánbefektetőként léptek-e fel, a hatósági intézkedés szükségességére vonatkozó kritériumra támaszkodott, amelynek semmi köze a magánbefektető elvéhez;

b) tévesen ítélte meg úgy, hogy a Diputaciónnak nem volt szüksége az utazási utalványok megvásárlására;

c) a megtámadott határozatban nem kifogásolta az intézkedés által nyújtott előny gazdasági elemzésének hiányát, a P & O-nak már folyósított összegeket illetően;

d) azt állapította meg, hogy nem volt szükség arra, hogy a Bizottság értékelje az állami intézkedésnek a versenyre és a Közösségen belüli kereskedelemre gyakorolt tényleges hatását.

82. Az alábbiakban ezeket a kifogásokat vizsgáljuk meg.

a) A hatósági intézkedés szükségességére vonatkozó kritériumról

83. Amint azt már jeleztük, a Diputación először is azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az EK 87. cikk (1) bekezdését, amikor úgy ítélte meg, hogy a magánbefektető ismert elvének alkalmazása érdekében a jelen ügyben vizsgálnia kell, hogy az érintett hatóságnak valóban szüksége volt-e az általa vásárolt javakra vagy szolgáltatásokra.

84. Véleménye szerint ugyanis ezen elv helyes értékelése magában foglalja, hogy kizárólag e javak és szolgáltatások árát, valamint ezen ár és a piaci ár megfelelőségét kell alapul venni, amelyek tényszerűen ellenőrizhető adatok. Ezzel szemben a bírált kritérium, amelynek egyébként semmi nyomát nem találjuk a Bíróság ítélkezési gyakorlatában, az állami intézkedéseket kiváltó okok és indokok szubjektív vizsgálatához vezetne. Ráadásul arra kötelezné a tagállamokat, hogy minden termék- és szolgáltatásbeszerzésükről tájékoztassák a Bizottságot, és bizonyítsák annak szükségességét.

85. A Bizottság viszont ezzel ellentétben úgy tekinti, hogy egy beszerzés nyilvánvaló feleslegességének megállapítása teljesen releváns kritérium a magánbefektető elvének alkalmazása tekintetében. Az olyan termék- vagy szolgáltatásbeszerzés ugyanis, amelynek feleslegessége nyilvánvaló, alkalmas arra, hogy az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti jelentős gazdasági előnyhöz juttassa a beszállítót.

86. A magunk részéről először is arra emlékeztetünk, hogy a magánbefektető jól ismert elve lehetővé teszi annak meghatározását, hogy egy állami beavatkozás tekintendő-e úgy, mint amely a tiszta piaci logikát követi, és amelynek nem célja, hogy egyes vállalkozásoknak kedvezzen, és ezáltal torzulásokat idézzon elő a közös piacon. Ugyanis, amint azt tudjuk, az állandó közösségi ítélkezési gyakorlat megállapította, hogy ahhoz, hogy megmondhassuk, hogy egy állami beavatkozás állami támogatásnak

minősül-e, vagy sem, azt kell értékelni, hogy hasonló körülmények között egy magánbefektető elvégezze volna-e a szóban forgó gazdasági műveletet ugyanolyan feltételek mellett, mint a hatóság⁴³.

87. Márpedig semmi sem bizonyítja, hogy ezen elemzés teljes és megfelelő elvégzéséhez a Bizottságnak *kizárólag* egy terméknek vagy egy szolgáltatásnak a közbeszerző által fizetett „megfelelő” (vagy piaci) árára kell koncentrálnia, teljesen eltekintve azoktól a határidőktől, feltételektől és egyéb körülményektől, amelyek mellett a beszerzést megvalósítják. Ezzel ellentétben úgy látjuk, hogy csak az összes ilyen tényező értékelése teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a szóban forgó gazdasági művelet helyes-e, vagy hogy annak az-e a célja, hogy az eladót az EK 87. cikk (1) bekezdésében tiltott gazdasági előnyhöz juttassa. Ilyenformán, ami a magánbefektető elve tekintetében fontos, az az, hogy ne (csak) az ár, hanem az egész művelet megfelelően valamilyen piaci logikának.

88. Például nyilvánvaló, hogy még ha az ár első látásra meg is felelne a piaci árnak, a hatóság azon döntése, hogy a javakat olyan fizetési határidőkkel (vagy más feltételekkel) szerzi be, amelyek sokkal kedvezőbbek az eladó számára, mint amit a piacon általában kínálnak, ellentétes lenne a magánbefektető

⁴³ – Lásd különösen a C-142/87. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 1990. március 21-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-959. o.) 29. pontját; a C-261/89. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 1991. október 3-án hozott ítélet (EBHT 1991., I-4437. o.) 8. pontját és a C-42/93. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1994. szeptember 14-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-4175. o.) 13. pontját.

elvével. Az esetünkre térve, ugyanez a helyzet akkor is, amikor a beszerzést kétségtelenül piaci áron valóstítják meg, de a szükségesnél sokkal nagyobb mennyiségekben, mivel a hatóságok így az árbevétel aránytalan növelését engedik meg a beszállítónak. Ugyanis – amint azt a Bizottság hangsúlyozta – egyetlen magánbefektető sem szerez be olyan javakat vagy szolgáltatásokat, amelyekre igazán nincs szüksége.

89. Az Elsőfokú Bíróságnak tehát a véleményünk szerint igaza volt, amikor úgy ítélte meg, hogy „önmagában az a tény, hogy valamely tagállam a piaci feltételek mellett vásárol javakat és szolgáltatásokat, nem elegendő ahhoz, hogy ez a művelet olyan kereskedelmi ügyletnek minősüljön, mint amelyet olyan feltételek mellett kötöttek, amelyeket egy magánbefektető is elfogadott volna, vagy másképpen mondva, rendes kereskedelmi ügyletnek minősüljön, ha kiderül, hogy az államnak ténylegesen nem volt szüksége ezekre a javakra és szolgáltatásokra”⁴⁴.

90. Kétségtelenül elismerjük, hogy nem mindig könnyű tárgyilagosan vizsgálni, hogy a hatóságoknak szükségük volt-e az egyes javak vagy szolgáltatások megvásárlására; ugyanakkor az is igaz, hogy amikor viszont lehetséges, az ilyen szükség hiánya olyan világos jelnek tekinthető, amely megalapozhatja, hogy a szóban forgó beszerzés nem minősül rendes kereskedelmi ügyletnek.

91. A jelen ügyben például az Elsőfokú Bíróság által figyelembe vett tényezők (a jegyek felhasználásának kis aránya, az, hogy a hatóságok a P & O által működtetett egyetlen járat javára lemondtak arról, hogy más, esetleg vonzóbb földrajzi úti célokra vásároljanak utazási utalványokat)⁴⁵ azt erősítik meg, hogy a Diputaciónnak ténylegesen nem volt szüksége arra, hogy ennyi utazási utalványt vásároljon a P & O-tól.

92. Ami továbbá azt a felperes által hangsúlyozott tényről illeti, hogy a szóban forgó kritérium túlzottan terhelte a tagállamokra, mert arra kötelezi őket, hogy minden termék- és szolgáltatásbeszerzésükről értesítsék a Bizottságot, ezzel szemben azt hozzuk fel, hogy az értesítés valójában csak akkor kötelező, ha különleges körülmények folytán a beavatkozás a szerződő vállalkozások szempontjából olyan gazdasági előnyökben juthat kifejezésre, amelyeket egy magán szerződő féltől nem kaphattak volna meg. Más szavakkal a hatóságoknak esetről esetre értékelniük kell, hogy a szerződés piaci feltételeken nyugszik-e, vagy sem. Úgy látjuk azonban, hogy ez az értékelés nem különbözik attól, amelyet például akkor kell elvégezniük, amikor úgy határoznak, hogy egy társaság tőkéjébe fektetnek be, vagy köztulajdon adnak el magánüzemeltetőknek.

93. A fenti okokból úgy véljük, hogy ezt a jogalapot el kell utasítani.

44 – A megtámadott ítélet 117. pontja.

45 – Lásd a megtámadott ítélet 128–137. pontját.

b) A megállapodás állítólagos szükséges voltáról

94. A Diputación szerint az Elsőfokú Bíróság továbbá tévesen ítélte meg úgy, hogy a jelen ügyben az új megállapodás nem az utazási utalványok megvásárlására irányuló tényleges szükségletet elégített ki.

95. A Bizottság viszont e kifogás elfogadhatatlanságára hivatkozik annyiban, hogy az az Elsőfokú Bíróság által végzett ténybeli értékeléseket kívánja vitatni.

96. Az EK 225. cikk és a Bíróság alapszabályának 51. cikke értelmében ugyanis „az Elsőfokú Bíróság ítéletei ellen „[kizárólag] jogi kérdésekben” lehet fellebbezni, ezért az állandó ítélkezési gyakorlat szerint „a Bíróság nem rendelkezik [...] hatáskörrel a tények megállapítása, sem pedig – elvben – azon bizonyítékok megvizsgálása tekintetében, amelyekre az Elsőfokú Bíróság ténymegállapítását alapozta. Ugyanis ha ezeket a bizonyítékokat egyszer már szabályszerűen beszerezték, és az általános jogelvek, valamint a bizonyítékok megszerzésére és a bizonyítási teherre vonatkozó eljárási szabályokat tiszteletben tartották, kizárólag az Elsőfokú Bíróság hatáskörébe tartozik az elé terjesztett bizonyítékok értékelése [...]. Ez az értékelés tehát nem jogi kérdés, és mint

ilyen, nem tartozik a Bíróság felülvizsgálata alá, kivéve e jogi elemek elferdítésének esetét”⁴⁶.

97. Nyilvánvalónak látjuk azonban, hogy a szóban forgó jogalap arra irányul, hogy a Bíróság újraértékelje az Elsőfokú Bíróság által megállapított tényállást, valamint az arra vonatkozóan felhozott bizonyítékokat, hogy a Diputaciónnak nem volt szüksége ilyen sok jog megvásárlására.

98. Hozzátesszük, hogy a felperes a tények elferdítésére szintén nem hivatkozott; mindenesetre úgy látjuk, hogy az Elsőfokú Bíróság ezzel kapcsolatos elemzése a felperesek, illetve a Bizottság által hivatkozott bizonyítékok szigorú mérlegelésének eredménye⁴⁷.

99. A fenti okokból a jogalap – véleményünk szerint – elfogadhatatlan.

c) A Diputación által már folyósított összegekre vonatkozó gazdasági elemzés hiányáról

100. A Diputación továbbá egy olyan jogalpra is hivatkozott, amelyet arra alapított,

46 – A C-7/95. P. sz., Deere kontra Bizottság ügyben 1998. május 28-án hozott ítélet (EBHT 1998, I-3111. o.) 21. és 22. pontja. Ugyanebben az értelemben lásd különösen a C-122/01. P. sz., T. Port kontra Bizottság ügyben 2003. május 8-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-4261. o.) 27. pontját, és a C-116/03. sz. Fichtner-ügyben 2004. július 9-én hozott végzés (az EBHT-ban nem tették közzé) 33. pontját.

47 – Lásd a megtámadott ítélet 121–137. pontját.

hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az EK 87. cikk (1) bekezdését, mivel nem szankcionálta, hogy a Bizottság határozatában nem végzett gazdasági elemzést annak vizsgálatára, hogy az intézkedés végrehajtásaként a P & O részére már kifizetett összegek – különösen a már felhasznált utazási utalványokra vonatkozó összegek – alkalmasak voltak-e arra, hogy ez utóbbit gazdasági előnyhöz juttassák. Ezek az összegek valójában a P & O által ténylegesen nyújtott szállítási szolgáltatás ellenértékét jelentik, tehát nem minősíthetők támogatási intézkedésnek.

101. Ezzel szemben a Bizottság szerint a megtámadott határozat részletes gazdasági elemzést tartalmaz az intézkedés hatásairól.

102. Először is elmondjuk, hogy nem gondoljuk, hogy a fellebbező által felhozott kifogással egyet tudunk érteni. Látni kell ugyanis, hogy ez azt foglalja magában, hogy a Bizottságnak egyrészről utólagosan vizsgálnia kellett volna a Szerződés megsértésével végrehajtott intézkedés (azaz a már folyósított összegek) gazdasági értékét, illetve másrészt az értékelésben mesterségesen fel kellett volna osztania az állítólagos támogatás különböző alkotóelemeit (már kifizetett és még kifizetetlen jegyek megvásárlása), miközben az egyetlen, jóllehet különböző részekből álló támogatási intézkedésnek minősül.

103. Az első ponttal kapcsolatban azonban kiemeljük, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében egy támogatási intézkedést általában annak figyelembevételével kell ele-

mezni, hogy ez utóbbi végrehajtását megelőzően milyen lehetőség állt a támogatást folyósító szervezet előtt. A Bíróság ugyanis rámutatott, hogy „annak meghatározásához, hogy valamely állam a piacgazdaságban tájékozott beruházóként viselkedett-e, vagy sem, azon időszak kontextusába kell visszahelyezkedni, amely során a pénzügyi támogatási intézkedéseket meghozták, annak megítélésére, hogy az állam fellépése gazdaságilag ésszerű volt-e, és következésképpen tartózkodni kell minden olyan értékeléstől, amely valamely későbbi helyzeten alapul”⁴⁸.

104. A második ponttal kapcsolatban mindössze annyit jegyzünk meg, hogy egyetlen kereskedelmi ügyletnek minősül az, hogy a hatóságok jegyeket vásároltak a P & O-tól. Tehát e tranzakció gazdasági értéke és átfogó jelentősége csak a teljes egészében vett intézkedés vizsgálatával értékelhető. Nyilvánvalóan nem lehet arra kérni a Bizottságot, hogy a támogatás különböző alkotóelemeit külön értékelje annak meghatározásához, hogy a – végeredményben a Szerződés megsértésével – már folyósított összegek hoztak-e hasznot, és milyen mértékben, a címzett vállalkozásnak.

105. A fenti megfontolások alapján el kell utasítani az arra alapított jogalapot, hogy nem értékelték azt, hogy a már folyósított összegek milyen gazdasági előnyhöz juttatták a P & O-t.

48 – A C-482/99. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 2002. május 16-án hozott ítélet (EBHT 2002., I-4397. o.) 71. pontja. Lásd továbbá a C-301/87. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-307. o.) 43–45. pontját és a fenti 43. lábjegyzetben hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben 1991. október 3-án hozott ítélet 21. pontját.

d) A vitatott intézkedésnek a Közösségen belüli kereskedelemre és a versenyre gyakorolt tényleges hatásáról

verseny torzításával fenyegetnek, és hatást gyakorolhatnak a tagállamok közti kereskedelemre⁴⁹. Márpedig – amint azt a Bizottság hangsúlyozta – a megtámadott határozat egyes bekezdései (és különösen annak 54. és 55. pontja) ténylegesen tartalmaznak effajta elemzést.

106. A Diputación végül azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az EK 87. cikk (1) bekezdését azzal, hogy nem bírálta felül, hogy a megtámadott határozatban semmilyen arra vonatkozó elemzés sem szerepel, hogy a vitatott intézkedés milyen tényleges hatást gyakorol a Közösségen belüli kereskedelemre és a versenyre. A fellebbező szerint ugyanis a Bizottság ezzel a ponttal kapcsolatban megelégedett egyszerű vélelmekkel.

109. Másfelől – amint arra az Elsőfokú Bíróság az állandó ítélkezési gyakorlat alapján jogosan rámutatott – ha a Bizottságnak a határozatban minden alkalommal bizonyítania kellene a már megítélt támogatások tényleges következményeit, az azt eredményezné, hogy előnyben részesülnek azok a tagállamok, amelyek a bejelentési kötelezettség megsértésével folyósítanak támogatásokat azokkal szemben, amelyek rendszeresen bejelentik a támogatásokat a projekt szerinti államnak, mert a bizonyítási teher az első esetben súlyosabb lenne, mint a másodikban⁵⁰.

107. Mindazonáltal úgy gondoljuk, hogy a Bizottság jogosan állítja, hogy a határozat kellően bizonyítja a szóban forgó intézkedés hatásait.

110. A fenti megfontolások fényében vég-eredményben úgy látjuk, hogy az EK 87. cikk (1) bekezdésének az Elsőfokú Bíróság általi értelmezésére alapított jogalapok részben elfogadhatatlanok és részben megalapozatlanok.

108. Az állandó közösségi ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a bejelentetlen támogatásokkal kapcsolatos határozatban nem szükséges konkrétan vizsgálni azt, hogy ezek a támogatások milyen tényleges hatást gyakorolnak a versenyre és a tagállamok közti kereskedelemre. Ellenben az ügy körülményei fényében a Bizottságnak kell bizonyítania azt, hogy az intézkedések a

49 – Lásd különösen a 730/79. sz., Philip Morris kontra Bizottság ügyben 1980. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 1980., 2671. o.) 11. és 12. pontját és a T-288/97. sz., Regione autonoma Friuli Venezia Giulia kontra Bizottság ügyben 2001. április 4-én hozott ítélet (EBHT 2001., II-1169. o.) 49. és 50. pontját, valamint Saggio főtanácsnoknak a C-156/98. sz., Németország kontra Bizottság ügyre vonatkozó 2000. január 27-i indítványának (2000. szeptember 19-i ítélet, EBHT 2000., I-6857. o.) 24. pontját.

50 – Lásd a megtámadott ítélet 142. pontját, valamint az abban idézett ítélkezési gyakorlatot.

B – Az EK 88. cikk (3) bekezdésének téves értelmezésére alapított jogalapokról

111. Amint azt jeleztük, a két fellebbező azt is kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az EK 88. cikk (3) bekezdését azzal, hogy:

a) az új megállapodást jogellenes támogatásnak minősítette;

b) megállapította, hogy az eredeti megállapodás és az új megállapodás egyetlen, 1992-ben bevezetett és végrehajtott támogatásnak minősül.

112. Az alábbiakban tehát ezeket a jogalapokat elemezzük.

a) A vitatott intézkedés jogszerűségéről

113. Különböző, de nagyrészt hasonló érvekkel a P & O és a Diputación azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság azt állapította meg, hogy az 1995. március 27-i levél nem minősül a Szerződés szerinti érvényes bejelentésnek.

114. A megtámadott ítéletben ugyanis az Elsőfokú Bíróság előbb az új megállapodást az eredeti megállapodás egyszerű módosításának minősítette, amikor megállapította, hogy a két megállapodás egyetlen, 1992-ben bevezetett és végrehajtott támogatásnak minősül. Ezenfelül egy sor olyan tényezőt határozott meg, amelyekből kitűnik, hogy az 1995. március 27-i levelet nem az új megállapodás szabályszerű bejelentéseként értelmezték. E tekintetben különösen árulkodó az a tény, hogy ezt a levelet nem a Bizottság főtákarának, hanem az intézmény egyik tisztviselőjének küldték, hogy az nem tett külön említést az EK 88. cikk (3) bekezdéséről, és hogy annak hivatkozási száma „NN 40/93” volt, amelyet a Bizottság az eredeti megállapodásra vonatkozó ügyben használt.

115. Amint azt elmondtuk, a fellebbezők ezt a következtetést vitatják. Véleményük szerint nem elég, hogy ez a következtetés csak bizonyító erővel nem bíró bizonyítékokon alapul, de az ellentétes értelmű jeleket is figyelmen kívül hagyja. Különösen egy rendkívül fontos tény nem vesz figyelembe (szintén a fellebbezők szerint), tudniillik azt, hogy a P & O ügyvédei a szóban forgó levelet a spanyol hatóságok jóváhagyásával küldték el.

116. Márpedig a fellebbezők szerint a támogatási intézkedések magánszemélyek által történő bejelentését akkoriban elfogadhatónak kellett tekinteni. Egyrésztől ugyanis a Szerződés nem rendelkezik az EK 88. cikk (3) bekezdésében meghatározott eljárás elindítására jogosult személyekről; másrésztől a

659/1999 rendelet 2. cikkében a kizárólag a tagállamok javára bevezetett korlátozás későbbi a jogvitában szereplő tényeknél, és ebből kiindulva, a jelen ügyben nem alkalmazható.

117. Márpedig – folytatja a P & O – ha a támogatást szabályszerűen bejelentették volna, akkor a Lorenz-ügyben⁵¹ kialakított ítélkezési gyakorlatot teljes egészében alkalmazni kellett volna a jelen ügyre. Következésképpen mivel az 1995. június 7-i határozatnak az Elsőfokú Bíróság által történő megsemmisítését követően a Bizottság az ítélet meghozatalát követő két hónapon belül nem foglalt állást a vitatott intézkedésről, a támogatást hallgatólagosan engedélyezettnek kellett volna tekinteni.

118. Még ha azt feltételeznénk is – folytatja a P & O –, hogy az új megállapodást nem jelentették be megfelelően, akkor az „estoppel” elv értelmében a Bizottság már nem volt jogosult az említett bejelentés szabálytalanságára hivatkozni. Mivel ugyanis az igazgatási eljárás során a spanyol hatóságok előtt soha nem hivatkozott erre a szabálytalanságra, annak helyrehozatalát a spanyol hatóságok nem tartották szükségesnek, holott egy szabályszerű bejelentés elvégzésével azt könnyen megtehették volna.

119. A Bizottság, amely az Elsőfokú Bíróság elemzésével azonos véleményen van, azt válaszolja, hogy már az állami támogatások ellenőrzési eljárásainak a jellege, és hallgatólagosan a Bíróság ítélkezési gyakorlata is – elsősorban a fent hivatkozott Lorenz-

ítélet – igazolja azt a nézetet, amely szerint a támogatási projekteket kizárólag a tagállamok jogosultak bejelenteni⁵². Ezenkívül kiemeli, hogy az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 64–68. pontjában leírt (a fenti 114. pontban említett) tényezők teljes mértékben megerősítik azt a következtetést, amely szerint az 1995. március 27-i levelet a Bizottság soha nem kezelte szabályszerű bejelentésként.

120. A magunk részéről ismételtelen ki kell jelentünk, hogy nem tudunk egyetérteni a fellebbezők érvelésével.

121. Először is ami azt a lehetőségét illeti, hogy az EK 88. cikk (3) bekezdése értelmében érvényesnek tekinthető az olyan bejelentés, amelyet a hatóságoktól eltérő személyek tettek, a problémát – amint azt jeleztük – mára megoldotta a 659/1999 rendelet 2. cikke, amely értelmében „az érintett tagállam az új támogatás nyújtására vonatkozó tervezeteket kellő időben bejelenti a Bizottságnak”⁵³. De mi a helyzet az e rendelkezés életbe lépése előtti időkkal, hiszen az EK 88. cikk (3) bekezdése mindössze annyit ír elő, hogy „[a] Bizottságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékról”?

52 – A Bizottság főként a Bíróságnak a C-367/95. P. sz., a Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletére (EBHT 1998., I-1719. o.) és a C-99/98. sz., Ausztria kontra Bizottság ügyben 2001. február 15-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-1101. o.) 32. pontjára, valamint az Elsőfokú Bíróságnak a T-11/95. sz., BP Chemicals kontra Bizottság ügyben 1998. szeptember 15-én hozott ítéletének (EBHT 1998., II-3235. o.) 75. pontjára támaszkodik.

53 – Kiemelés tőlem.

51 – A 24. lábjegyzetben hivatkozott ítélet.

122. Márpedig, még ha feltételezzük is, hogy e rendelkezés tömör megfogalmazása nem oldotta meg a problémát, úgy látjuk azonban, hogy az EK 88. cikk átfogó és rendszertani értelmezése alapján már akkoriban is kizárható volt, hogy a bejelentést a hatóságoktól eltérő, más személyek is elvégezhetik. Ugyanis az Szerződésnek az állami támogatásokra vonatkozó többi rendelkezéséhez hasonlóan az EK 88. cikk is teljes mértékben a tagállam–Bizottság relációra összpontosít.

123. Egyébiránt – amint azt a Bíróság az SFE és társai ügyben a 659/1999 rendelet elfogadása előtt hozott ítéletben hangsúlyozta – „a [88.] cikk (3) bekezdése által előírt tájékoztatói kötelezettségnek és a támogatási tervek megvalósítása előzetes megtiltása kötelezettségének *címzettje a tagállam*. Ugyancsak a tagállam a címzettje a Bizottság egy támogatás összeegyeztethetlenségét megállapító és az általa szabott határidőben történő megszüntetését elrendelő határozatának”⁵⁴.

124. Másfelől hangsúlyozzuk, hogy a Bíróság ítélezési gyakorlatában, amelyet a 659/1999⁵⁵ rendelet ma már részletesen jogszabályba foglalt, a támogatások potenciális kedvezményezettjeit a más érdekelt harmadik felek (például a kedvezményezett versenytársai) helyzetéhez meglehetősen hasonló módon az eljárás egyszerű „érdekelt

feleinek” minősítették. A közelmúltbeli Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság ügyben a Bíróság ekképpen kijelentette, hogy „az állami támogatások felülvizsgálatára irányuló eljárásban ezért a támogatás nyújtásáért felelős tagállamtól eltérő harmadik személyeknek csak az a szerepe, hogy [a formális vizsgálati eljárás megnyitását követően észrevételeket szolgáltatassanak], és e tekintetben maguk nem tarthatnak igényt a Bizottsággal történő olyan kontradiktórius vitakifejtésre, mint amilyen az érintett államot illeti meg [...]. *Az eljárás résztvevői között az állami támogatások ellenőrzésére irányuló eljárásra vonatkozó egyetlen rendelkezés sem biztosít különleges szerepet a támogatás kedvezményezettjének*. E tekintetben le kell szögezni, hogy az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó eljárás nem a támogatás kedvezményezettje „ellen” indított eljárás, amelynek következtében az olyan széles körű jogokat érvényesíthetne, mint a védelemhez való jog”⁵⁶.

125. Úgy látjuk tehát, hogy a támogatások felülvizsgálatára irányuló eljárásoknak már a jellege kizárja, hogy a támogatásokat magán-személyek is bejelenthessék.

126. A jelen ügyben ebből az következik, hogy az új megállapodást nem lehetett a Szerződés szerint szabályszerűen bejelentett

54 – A C-39/94. sz. ügyben 1996. július 11-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-3547. o.) 73. pontja. Lásd továbbá a fenti 52. lábjegyzetben hivatkozott Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben hozott ítélet 45. pontját; kiemelés tőlem.

55 – A 659/1999. rendelet kapcsán a Bíróság C-400/99. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. május 10-én hozott ítéletének (EBHT 2005., I-3657. o.) 23. pontjában megjegyezte, hogy „a rendelet jelentős mértékben a Szerződés állami támogatásokra vonatkozó eljárásjogi rendelkezéseinek a közösségi bíróság által a rendelet elfogadását megelőzően kialakított értelmezését foglalja részletesen jogszabályba”.

56 – A C-74/00. P. és C-75/00. P. sz. ügyben 2002. szeptember 24-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-7869. o.) 80–83. pontja; kiemelés tőlem. Lásd továbbá a fenti 52. lábjegyzetben hivatkozott Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben hozott ítélet 58. és 59. pontját, és az Elsőfokú Bíróság T-228/99. és T-233/99. sz., Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Land Nordrhein-Westfalen ügyben 2003. március 6-án hozott ítéletének (EBHT 2003., II-435. o.) 122–125. pontját.

támogatásnak tekinteni. És ezen a következtetésen az sem változtatna, ha – ahogyan azt a fellebbező állítja – az új megállapodást a nemzeti hatóságok jóváhagyásával jelentették volna be a Bizottságnak. Ez utóbbiak ugyanis nem vonhatták volna ki magukat a Szerződés értelmében rájuk háruló bejelentési kötelezettség alól azzal, hogy elnézik, hogy a támogatást nem hivatalos csatornákon keresztül egy magánszemély jelentse be a Bizottságnak.

127. A fenti okok miatt úgy látjuk, hogy az Elsőfokú Bíróság nem követett el hibát akkor, amikor helyben hagyta a Bizottságnak az ezzel a ponttal kapcsolatos elemzését.

128. A fellebbezők azon kifogásait illetően, amelyek az Elsőfokú Bíróság által annak megállapításához elfogadott bizonyítékok bizonyító erejével kapcsolatosak, hogy a támogatásnak a Bizottság részére történő bejelentése idején ezt a támogatást jogellenesnek minősítették, mindössze annyit jegyünk meg, hogy ezek a ténybeli elemeknek az Elsőfokú Bíróság által végzett értékelésével állnak összefüggésben. Márpedig, amint azt (a fenti 96. pontban) már megjegyeztük, egy fellebbezés keretében az ilyen értékeléseket a Bíróság nem tudja felülvizsgálni, hacsak a fellebbezők nem hivatkoznak a bizonyítékok elferdítésére, és azt nem bizonyítják, ami a jelen ügyben nem történt meg.

129. Ezt követően szinte felesleges kiemelni, hogy az, hogy a támogatást nem jelentették be, a Lorenz-ügyben kialakított ítélkezési gyakorlatnak bármilyen esetleges alkalmazá-

sát kizárja a jelen jogvitában, mivel tudjuk, hogy ez az ítélkezési gyakorlat a nemzeti hatóságok által szabályosan bejelentett támogatásokra vonatkozik.

130. Végül, ami az „estoppel”⁵⁷ elvre alapított érvet, azaz azt az állítólagos jogvesztést illeti, amelybe a Bizottság ütközik, és amely a korábban (a fenti 118. pontban) ismertetett okokból megtiltja számára, hogy a P & O-val szemben a bejelentés szabálytalanságára hivatkozzon, úgy véljük, hogy ezt is el kell utasítani, méghozzá kétféle okból.

131. Először is nem tűnik ki, hogy a Bizottság valaha is azt állította, hogy az 1995. március 27-i levél a vitatott intézkedés szabályszerű bejelentésének minősül. Másodsorban az, hogy a Bizottság megfelelően figyelembe vette az ebben a levélben foglalt információkat, nem jelenti azt, hogy a Bizottság ez utóbbit szabályszerű bejelentésnek tekintette. Ugyanis bevett gyakorlat, hogy egy támogatás vizsgálata keretében a Bizottság mindenféle hasznos információt kap és használ fel az információk eredetétől (állami hatóságok, a támogatás potenciális kedvezményezettjei, a kedvezményezettek versenytársai stb.) függetlenül.

132. Hozzáteesszük továbbá, hogy a fellebbező egyetlen olyan okot sem jelölt meg,

⁵⁷ – Az „estoppel” intézményével kapcsolatban lásd a 230/81. sz., Luxemburg kontra Parlament ügyben 1983. február 10-én hozott ítélet (EBHT 1983., 255. o.) 22–26. pontját és a C-69/89. sz., Nakajima kontra Tanács ügyben 1991. május 7-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-2069. o.) 131. pontját.

amely miatt a Bizottságnak jeleznie kellett volna a spanyol hatóságoknak azt, hogy az új megállapodást bejelentetlen támogatásként kezeli. Ezzel szemben annak, hogy az 1995. március 27-i levél nem minősült szabályszerű bejelentésnek, fel kellett volna tűnnie e hatóságok számára egy sor olyan elem fényében, amelyre az Elsőfokú Bíróság helytállóan világított rá (lásd a fenti 114. pontot)⁵⁸.

133. Megállapíthatjuk tehát, hogy az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy az új megállapodás bejelentetlen támogatásnak minősül. Következésképpen javasoljuk a Bíróságnak, hogy az erre vonatkozó jogalapokat mint elfogadhatatlant vagy mint megalapozatlant utasítsa el.

b) A támogatási intézkedés egységességéről

134. Különböző, ám nagyrészt azonos kifogásokkal a fellebbezők lényegében azt akarják bebizonyítani, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy az új megállapodás az eredeti megállapodás szerves részét képezi. Az első fokon eljáró bíró szerint ugyanis „az eredeti megállapodás és az új megállapodás egyetlen, 1992-ben bevezetett és végrehajtott támogatásnak minősül”⁵⁹.

135. Pontosabban azonfelül, hogy vitatják az Elsőfokú Bíróság által a végkövetkeztetési alátámasztására hivatkozott ítélkezési gyakorlat⁶⁰, relevanciáját, a fellebbezők az EK 88. cikk (3) bekezdéséből azt a következtetést vonják le, hogy a támogatás módosítására irányuló projekteket „új támogatásnak” kell tekinteni. Szerintük ebből az következik, hogy egy módosított támogatás bejelentési kötelezettségét az eredeti támogatás bejelentési kötelezettségétől függetlenül kell megítélni. Következésképpen annak, hogy egy támogatást nem jelentettek be, semmilyen hatást nem kellene gyakorolnia a nevezett támogatás módosításának jogszerűségére, amennyiben azt szabályszerűen bejelentették.

136. A fellebbezők hozzátézik, hogy a két megállapodás között fennálló jelentős különbségekből nem lehet arra a következtetésre jutni – amint azt az Elsőfokú Bíróság tette –, hogy „az eredeti megállapodásnak az új megállapodásból eredő módosításai nem érintik az eredeti megállapodással bevezetett támogatás lényegét”⁶¹.

137. Végül azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az 1995. június 7-i határozatot, illetve különösen azt, hogy figyelmen kívül hagyta annak kettős jellegét: egyrészt lezárta az eredeti megállapodásra vonatkozóan megindított eljárást, másrészt

58 – A megtámadott ítélet 64–68. pontja.

59 – 58. pont.

60 – A P & O különösen az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 60. pontjában hivatkozott, a T-195/01. és T-207/01. sz., Government of Gibraltar kontra Bizottság ügyben 2002. április 30-án hozott ítéletre (EBHT 2002., II-2309. o.) támaszkodik.

61 – 60. pont.

megállapította, hogy az új megállapodás nem minősül állami támogatásnak. Következésképpen e határozat helyes olvasata felfedte volna, hogy a Bizottság különböző intézkedésként kezelte a két megállapodást.

138. A magunk részéről mindössze annyit jegyzünk meg, hogy ezek a kifogások azon a téves előfeltevésen alapulnak, hogy az új megállapodást szabályosan bejelentették. Mivel azonban fentebb (a fenti 122–126. pontban) megcáfoltuk ezt az előfeltételt, ebből arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a szóban forgó jogalapok megalapozatlanok. Annak ellenére ugyanis, hogy az előző, bejelentetlen támogatástól elkülönülten vizsgálták, az új megállapodás attól még továbbra is jogellenes támogatásnak minősül, mivel nem a Szerződésnek megfelelően jelentették be.

139. A fenti megfontolások fényében tehát úgy véljük, hogy a szóban forgó jogalapokat el kell utasítani.

C – Az egyéb állítólagos téves jogalkalmazásokra alapított jogalapokról

140. Végül a fellebbezők azt hangsúlyozták, hogy az Elsőfokú Bíróság más tekintetben is

tévesen alkalmazta a jogot, különösen azért, mert a megtámadott határozat:

a) elutasította a feleknek a támogatás szabályszerűségére alapított jogos bizalmán alapuló kérelmeit;

b) tévesen értelmezte a Diputación által az EK 10. cikk állítólagos megsértésére és a gondos ügyintézés elvére alapított jogalapot;

c) kizárta az EK 87. cikk (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott mentességnek a szóban forgó támogatásra való alkalmazhatóságát;

d) a Diputación védelemhez való jogának és az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 66. cikkének megsértésével elmulasztott nyilatkozni a felperes arra irányuló kérelméről, hogy a Bizottság mutassa be a birtokában lévő dokumentumokat.

141. A továbbiakban ezeket a kifogásokat elemezzük.

a) A jogos bizalomról

142. A Diputación azt állítja, hogy a megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte azt a jogalapot, amelyet erre vonatkozóan első fokon terjesztett elő. A fellebbező szerint a valóságban az az érv, amelyet az Elsőfokú Bíróság előtt felhozott, a támogatást megítélő hatóság védelmére, nem pedig a kedvezményezett jogos bizalmának védelmére vonatkozott; az első fokon eljáró bíró azonban kizárólag ez utóbbira összpontosított.

143. A P & O pedig azt állítja, hogy a támogatás visszatérítésének a megtámadott határozatban foglalt elrendelése sérti az eredeti intézkedés érvényességére alapított jogos bizalmát, következésképpen az Elsőfokú Bíróság hibát követett el akkor, amikor a keresetét ezzel kapcsolatban elutasította. Úgy véli ugyanis, hogy a Bizottság első határozata, amely kizárta, hogy a vitatott intézkedés állami támogatás volt, jogos bizalmat ébresztett benne azon lehetőség iránt, hogy ebben az intézkedésben részesülhet.

144. A Bizottság alapjaiban vitatja ezt a két kifogást. Ezenfelül azt válaszolja a Diputaciónnak, hogy kifogása valójában olyan új, az első fokon megtámadott határozat ellen irányuló jogalapnak minősül, amelyet az említett szakaszban nem kifogásolt. Ugyanis az Elsőfokú Bíróság előtt a felperes pontosan a kedvezményezett jogos bizalmára hivatko-

zott, nem pedig a sajátjára. A Bizottság szerint ez a kifogás csupán a Bíróság eljárási szabályzata 113. cikke 2. §-ában meghatározott tilalom megkerülésének módja, amely kimondja, hogy az Elsőfokú Bíróság előtti jogvita tárgyát a fellebbezésben nem lehet megváltoztatni.

145. Mindazonáltal először is elmondjuk, hogy ezt a kifogást nem tartjuk megalapozottnak. A fellebbező által első fokon benyújtott kereset ugyanis az „*en las partes en el Acuerdo de 1995*” vonatkozásában keletkezett jogos bizalomra hivatkozott⁶². Annak ellenére, hogy az említett „felek” fogalmát az elsőfokú eljárás során benyújtott egyik beadványban sem fejtették ki vagy magyarázták meg, úgy gondoljuk, hogy megalapozott az a következtetés, hogy szerződő fél minőségében a Diputációt bele kell érteni a fent jelzett meghatározásba.

146. Továbbá ami a szóban forgó kifogások érdemét illeti, úgy látjuk, hogy célszerű különbséget tenni aszerint, hogy a jogos bizalomra a támogatást megítélő hatóságok vagy a kedvezményezett hivatkozott. A Bíróság ítélkezési gyakorlata mindkét esetben világos és állandó.

147. Ami az első feltevést illeti, megjegyezzük, hogy igaz ugyan, hogy a Diputación által

62 – Lásd az Elsőfokú Bíróság elé terjesztett kereset 53. pontját.

első fokon hivatkozott jogalap egy részét (azaz azt, amely az ő *saját* jogos bizalmára vonatkozik) az Elsőfokú Bíróság nem utasította el kifejezetten, azonban úgy látjuk, hogy annak elutasítása – az állandó ítélkezési gyakorlat alapján – hallgatólagosan kitűnik az első fokon eljáró bíró átfogó érveléséből, aki jogosan zárta ki azt, hogy a spanyol hatóságok a jelen ügyben a bejelentetlen támogatás jogszerűségével kapcsolatban bármilyen bizalomra hivatkozhatnak a támogatás visszatérítésének megakadályozására⁶³.

148. Ezenfelül megjegyezzük, hogy a Diputación által a jogos bizalommal kapcsolatban első fokon előterjesztett érvek meglehetősen felületesek és általánosak voltak. Az Elsőfokú Bírósághoz benyújtott beadványokban ugyanis egyáltalán nem határozták meg pontosan azokat az okokat, amelyek miatt a támogatást folyósító szervezet által a szóban forgó támogatás jogszerűségébe vetett bizalom védelmet érdemelt volna. Véleményünk szerint a fellebbező által felhozott általános érvekkel szemben az Elsőfokú Bíróság semmilyen mulasztással nem vádolható azért, hogy ezt a szempontot nem tárgyalta kifejezetten.

149. Most, hogy a P & O által a támogatás *kedvezményezettje* jogos bizalmának védelmére alapított kifogására térünk rá, először is emlékeztetünk arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint „a valamely támogatás kedvezményezettjeként szereplő vállalkozások elvileg nem viselhetnek jogos elvárással a támogatás szabályszerűsége iránt, csak akkor, ha azt az említett cikkben előírt eljárás betartásával adták. Hiszen a gondosan eljáró gazdasági szereplőnek rendes körülmények

között meg kell tudnia győződni arról, hogy az eljárás szabályait betartották. [...]”⁶⁴.

150. Mindazonáltal a közösségi bíró azt is leszögezte, hogy „persze nem lehet kizárni a jogellenes támogatás kedvezményezettje számára azt a lehetőséget, hogy olyan rendkívüli körülményekre hivatkozzon, amelyek legitim módon megalapozhatták az e támogatás szabályosságába vetett bizalmát, és hogy ebből következően megtagadja annak a visszafizetését”⁶⁵.

151. Mivel a szóban forgó támogatást – amint azt láttuk – nem jelentették be, vizsgálni kell, hogy a hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerinti „rendkívüli körülménynek” kell-e tekinteni azt, hogy a közösségi bíró hatályon kívül helyezte a Bizottság elfogadó határozatát.

152. Világos, hogy ezt az értékelést a jogos bizalom védelmének célja fényében kell elvégezni. E tekintetben a Bíróság kijelentette, hogy „a jogos bizalom védelmének elve a jogbiztonság elvének következménye [...], és célja, hogy biztosítsa a közösségi jog

64 – Lásd a C-5/89. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1990. szeptember 20-án hozott ítélet (EBHT 1990., I-3437. o.) 14. pontját és a fenti 21. lábjegyzetben hivatkozott Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1997. január 14-én hozott ítélet 51. pontját.

65 – Lásd a fenti 64. lábjegyzetben hivatkozott Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 16. pontját.

63 – Lásd a 201–210. pontot.

hatálya alá tartozó tényállások és jogviszonyok kiszámíthatóságát”⁶⁶.

153. Márpedig számunkra nyilvánvalónak tűnik, hogy az állami támogatásokra vonatkozó határozatok tekintetében a közösségi bíró által gyakorolt bírósági felülvizsgálat nem tekinthető rendkívüli és kiszámíthatatlan eseménynek, mivel az a Szerződés által e téren bevezetett rendszer elválaszthatatlan és lényeges részét képezi. A gondosan eljáró gazdasági szereplőnek tehát tudnia kellene, hogy az EK 230. cikkben meghatározott két hónapos határidőn belül a közösségi bíróság előtt megtámadható a Bizottság olyan határozata, amely kimondja, hogy valamely állami intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

154. Egyébiránt a Bíróság maga is a közelmúltban jelentette ki, hogy: „Tekintettel arra, hogy a Bizottságnak az EK 88. cikk értelmében kötelezően felül kell vizsgálnia az állami támogatásokat, valamely támogatás által kedvezményezett vállalkozás fő szabály szerint csak akkor bízhat jogosan a támogatás szabályszerűségében, ha azt az említett cikkben előírt eljárás betartásával nyújtották. [...] Ebből következik, hogy mindaddig, amíg a Bizottság nem hoz elfogadó határozatot, továbbá mindaddig, amíg az ezen határozat elleni fellebbezési határidő le nem jár, a kedvezményezettnek nincs bizonyossága a tervezett támogatás jogszerűség felől, már-

pedig kizárólag ez a jogszerűség ébreszthet benne jogos bizalmat”⁶⁷.

155. Továbbá ugyanebben az értelemben a Bíróság a Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben leszögezte, hogy „az a körülmény, hogy a Bizottság kezdetben úgy döntött, hogy nem emel kifogást a jogvita tárgyát képező támogatások ellen, nem tekinthető akként, hogy az jogos bizalmat ébresztett a kedvezményezett vállalkozásban, mivel ezt a határozatot a vitatott fellebbezési határidőn belül megtámadták, majd azt a Bíróság megsemmisítette. Bármilyen sajnálatos is, a Bizottság által elkövetett hiba nem tudja eltörölni a Spanyol Királyság jogellenes magatartásának következményeit”⁶⁸.

156. Másfelől – amint azt az Elsőfokú Bíróság megjegyezte – a felperesek álláspontja feleslegessé tenné a Bizottságnak az állami támogatásokkal kapcsolatos elfogadó határozatának jogszerűségével kapcsolatban a közösségi bíró által gyakorolt felülvizsgálatot. Ugyanis, ha arra a megállapításra kellene jutnunk, hogy az ilyen határozat automatikusan jogos bizalmat keletkeztet a kedvezményezettek számára, akkor ezek versenytársainak vagy a határozattal sértett más harmadik feleknek semmi érdekük nem fűződne ahhoz, hogy a hibás aktust megtámadják. A Bizottságnak az állami támogatásokkal kapcsolatos elfogadó határozatának esetleges megsemmisítése ugyanis valódi pirruszi győzelemhez vezetne, hiszen a hatá-

67 – A C-91/01. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-4355. o.) 65. és 66. pontja.

68 – Lásd a fenti 21. lábjegyzetben hivatkozott 1997. január 14-i ítélet 53. pontját.

66 – A C-107/97. sz., Rombi és Arkopharma ügyben 2000. május 18-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-3367. o.) 66. pontja.

rozat negatív hatásait soha nem lehetne megszüntetni.

157. Úgy véljük tehát, hogy az, hogy a Bizottság az állami támogatásokkal kapcsolatosan elfogadó határozatot hoz, önmagában nem tekinthető olyan eseménynek, amely a lehetséges kedvezményezettek számára jogos bizalmat ébreszthet az említett támogatások jogszerűségével kapcsolatban. Az Elsőfokú Bíróság tehát jogosan utasította el a felpereseknek a jogos bizalom elvének megsértésével kapcsolatos kifogásait.

158. Következésképpen megállapítjuk, hogy a szóban forgó kifogások nem fogadhatók el.

b) Az EK 10. cikk és a gondos ügyintézés elvének megsértése

159. A Diputación úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen ítélte meg azokat az érveket, amelyeket az elsőfokú eljárásban hozott fel azzal kapcsolatban, hogy a Bizottság az ügyben eljárva megsértette az EK 10. cikket és a gondos ügyintézés elvét.

160. A megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság elutasította ezeket az érveket, mert úgy ítélte meg, hogy azok valójában a vitatott támogatás jogellenességét kívánták megkérdőjelezni. Anélkül tehát, hogy ezeket érdemben vizsgálta volna, az Elsőfokú Bíróság mindössze azokra a megfontolásokra utalt, amelyeket a támogatás bejelentésének hiánya kapcsán már ismertetett.

161. A fellebbező ezzel szemben azzal az ellenvetéssel él, hogy ezt a kifogást nem azzal a céllal hozta fel, hogy a támogatás jogellenes voltát vitassa, hanem hogy annak visszatérítését megakadályozza.

162. Miután ezt leszögeztük, a Bizottsággal együtt meg kell jegyeznünk, hogy a jelen eljárás során benyújtott beadványaiban a fellebbező nem magyarázta meg világosan és pontosan azt, hogy a Bizottság milyen értelemben és hogyan sértette meg a gondos ügyintézés elvét vagy az EK 10. cikket. Igaz viszont, hogy az elsőfokú eljárás során benyújtott beadványokban a fellebbező e tekintetben ugyanazokra az érvekre alapította a kifogását, mint amelyekre annak bizonyítására hivatkozott, hogy a támogatást szabályszerűen bejelentették. Ezen szempontok alapján, valamint abból következően, hogy ezeket az érveket az Elsőfokú Bíróság elutasította, úgy látjuk, hogy az Elsőfokú Bíróság jogosan utalt a támogatás jogellenességével kapcsolatos kijelentéseire, és ebből következően jogosan utasította el a kifogást.

163. A magunk részéről mi is ezt indítványozzuk.

c) Az EK 87. cikk (2) bekezdése a) pontjában meghatározott mentesség alkalmazásának hiányáról

164. A Diputación továbbá azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg,

hogyan az EK 87. cikk (2) bekezdése a) pontjában meghatározott mentesség nem alkalmazható a vitatott intézkedésre⁶⁹.

bizonyos irataiba történő betekintésre vonatkozott, amelyekből a fellebbező véleménye szerint kiderült volna, hogy ebben az időben a Bizottság jogszerű támogatásként kezelte az 1995. évi megállapodást.

165. Mi azonban úgy látjuk, hogy az Elsőfokú Bíróság jogosan zárta ki az ezen mentesség igénybe vételéhez szükséges feltételek fennállását. Egyrésztől ugyanis a szóban forgó intézkedés közvetlenül egy vállalkozásnak kedvezett (nem pedig a fogyasztóknak), másrésztől pedig megkülönböztető jellegű volt, mert alkalmazási köréből kizárta a többi potenciális szolgáltatót.

166. Következésképpen indítványozzuk, hogy a Bíróság ezt a jogalapot is utasítsa el.

d) A dokumentumok bemutatására irányuló kérelem teljesítésének elmulasztásáról

167. Végezetül a Diputación azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem tett eleget az általa a dokumentumok bemutatásával kapcsolatban előterjesztett kérésnek, és ezzel megsértette a felperes védelemhez való jogát, valamint az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzatának 66. cikkét⁷⁰. Ez a kérelem a C-32/93. sz. ügyre vonatkozó bizottsági akta

168. Emlékeztetünk azonban arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat megállapítja, „a közösségi bíróságok feladata valamely dokumentum bemutatásának szükségességéről a jogvita körülményei alapján, az eljárási szabályzat bizonyítási eszközeire vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően határozni”⁷¹. Egy nemrégiben született ítéletben a Bíróság továbbá leszögezte, hogy az Elsőfokú Bíróság, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a felek által kért bizonyítási eszközöket felesleges elfogadnia, ezeket a kérelmeket hallgatólagosan és anélkül utasíthatja el, hogy elutasításukat az ítéletben meg kellene indokolnia⁷².

69 – Ez a rendelkezés kimondja, hogy közös piaccal összeegyeztethető „a magánszemély fogyasztóknak nyújtott szociális jellegű támogatás, feltéve hogy azt a termék származásán alapuló megkülönböztetés nélkül nyújtják”.

70 – Ez a rendelkezés kimondja, hogy: „az Elsőfokú Bíróság [...] végzéssel határozza meg az általa megfelelőnek tartott bizonyítási eszközöket, és megjelöli a bizonyítandó tényeket [...]”.

71 – A C-182/99. P. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet (EBHT 2003, I-10761. o.) 41. pontja; lásd továbbá a C-286/95. P. sz., Bizottság kontra ICI ügyben 2000. április 6-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-2341. o.) 49. és 50. pontját.

72 – A C-112/04. P. sz., Marlines kontra Bizottság ügyben 2005. szeptember 15-én hozott végzés (az EBHT-ban nem tették közzé) 35–39. pontja.

169. Úgy véljük tehát, hogy a jelen jogalapot el kell utasítani. **IV – A költségekről**

170. Következésképpen úgy véljük, hogy a fellebbezők által megfogalmazott egyik kifogás sem megalapozott, ezért a jelen fellebbezéseket el kell utasítani.

171. Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a értelmében és az általunk tett következtetésekre tekintettel úgy véljük, hogy a fellebbezőket kell kötelezni a költségek viselésére.

V – Véggkövetkeztetések

172. A fenti okokból azt indítványozzuk, hogy a Bíróság:

- 1) utasítsa el a fellebbezéseket.
- 2) a P & O European Ferries (Vizcaya) SA-t és a Diputación Foral de Vizcayát kötelezze a költségek viselésére.